

Inzichten uit onlinebijeenkomst: Ruimtelijke vraagstukken bij agroforestry en voedselbossen

---

Op 3 juni organiseerde de NMU in samenwerking met de provincie Utrecht een onlinebijeenkomst waarin ruimtelijke vraagstukken met betrekking tot agroforestry en voedselbossen besproken werden. De bijeenkomst werd geopend met de probleemstelling: initiatiefnemers die verschillende vormen van agroforestry willen realiseren, lopen vaak vast op ruimtelijke regelgeving. Het doel van de bijeenkomst was om praktijkervaring met betrekking tot deze problematiek uit te wisselen. In deze bijeenkomst werd het provinciaal beleid toegelicht door Jos Geenen, gevolgd door de introductie van de Handleiding Regelgeving Voedselbossen door Wouter van Eck. Daarna was er ruimte voor een casus over agroforestry in het open landschap, dit werd toegelicht door Klaas-Hemke van Meekeren. Ook werd een casus over voedselbossen op de Utrechtse Heuvelrug besproken door Walter Jaaltink en Paul Minken van de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Provinciaal beleid

Jos Geenen, beleidsmedewerker landbouw van de provincie Utrecht, ziet voedselbossen en agroforestry als een kans om de landbouw in de provincie te verduurzamen. De provincie heeft doelen om korte ketens te realiseren binnen de landbouw en om burgers te betrekken in de voedselketen. Daarnaast is er de bossenstrategie waarin 1500 ha nieuw bos gerealiseerd zal worden. Met de Gedeputeerde Staten is afgesproken dat daarbij ruimte zal zijn voor voedselbossen en agroforestry. Deze kunnen mogelijk ook aangelegd worden binnen de **Groene Contour**. Verder wordt er gekeken naar hoe het omgevingsbeleid zo aangepast kan worden dat het voedselbossen stimuleert. Momenteel worden er ook POP3-subsidies beschikbaar gesteld waarmee projecten met agroforestry en voedselbossen in de landbouw ondersteund kunnen worden. De presentatie over het provinciaal beleid vindt u [hier](#).

Handleiding regelgeving voedselbossen

De Green Deal voedselbossen draagt bij aan een gunstiger klimaat voor voedselbossen in Nederland. In de **Handleiding wet- en regelgeving Voedselbossen** zijn de gemeentelijk en provinciaal regels door de Green Deal Voedselbossen op een rij gezet, met als doel overzicht en ondersteuning te bieden aan initiatiefnemers binnen de huidige wet- en regelgeving rondom voedselbossen. Daarnaast is het informeren van regionale overheden een belangrijk doel zodat zij lokaal en regionaal 'ruimte' kunnen creëren voor initiatiefnemers. In de handleiding wordt bijvoorbeeld vermeld dat wanneer bomen in het bestemmingsplan mogen, er ook een voedselbos ontwikkeld kan worden. Er is dan geen aparte omgevingsvergunning nodig. Wouter van Eck ziet kansen voor de provincie op het gebied van de herplantplicht. Deze geeft agrariërs toestemming om op tijdelijke basis bos te planten. De invulling van "tijdelijk" kan oplopen tot 60 jaar en geeft initiatiefnemers daarmee de mogelijkheid een voedselbos te realiseren. Hij roept ambtenaren op om mee te durven denken met initiatiefnemers. De presentatie van Wouter van Eck vindt u [hier](#).

Casus 1 - Agroforestry in het open landschap

Klaas-Hemke van Meekeren besprak vervolgens een casus in Montfoort, waar een boerin met een melkveehouderij agroforestry en voederbossen voor vee wil aanplanten vlakbij de bebouwde kom. De boerderij ligt in een vrij open landschap dat ook volgens het bestemmingsplan behouden moet blijven. Zonder een vergunning kon zij dus niet verder. Op basis van historische kaarten hebben ze een ontwerp gemaakt en een aanvraag in kunnen dienen. Voor de aanvragers was het een frustrerend proces dat veel geld heeft gekost.

Een divers verdienmodel is voor boeren gewenst en daarnaast wordt natuurinclusiviteit steeds belangrijker. Desondanks kost het de ondernemer veel moeite dit te realiseren. Hoe gaan we om met nieuwe gebruiksvormen in de landbouw en hoe zouden de kaders van de ruimtelijke ontwikkeling opnieuw vormgegeven kunnen worden? Er werd gediscussieerd over het punt dat het belangrijk is om vanuit cultuurhistorisch oogpunt niet te veel met de rug naar de toekomst te gaan staan. Het landschap is dynamisch en kent juist historisch gezien veel houtopstanden. Daarnaast wordt er vaak naar het bestemmingsplan gekeken vanuit het oogpunt van de ruimtelijke ordening, vanuit rode ontwikkelingen. Dit belemmert de mogelijkheden voor het vergroenen en diversifiëren van het agrarisch gebied. De presentatie van deze casus vindt u [hier](#).

Casus 2 – Voedselbossen

In een tweede casus bespraken landschapscoördinator Walter Jaaltink, van Stuurgroep Kromme Rijnlandschap, en ecooloog Paul Minken van de gemeente Utrechtse Heuvelrug, aanvragen voor voedselbossen die gedaan worden. De bestemming half-open landschap werd besproken en hoe dit door een gemeente geïnterpreteerd moet worden. Ook hier wordt gekeken naar historische kaarten om er de juiste invulling aan te geven. Voor een gemeente zou een aanvraag voor een voedselbos vergemakkelijkt worden als er betere handvatten geboden worden voor de verschillende typen “openheid” van het landschap. Vervolgens werd de ecologische waarde van een voedselbos besproken. De kennis en capaciteit om het ecologisch effect van een aangeplant voedselbos te monitoren ontbreekt bij de gemeente. Kennisdeling is essentieel voor het vergemakkelijken van vergunningverlening. Het opzetten van een landelijke database zou hierbij nuttig kunnen zijn. De presentatie van deze casus vindt u [hier](#).

Vervolg

Al met al waren de deelnemers van gemeenten en provincie positief over agroforestry en voedselbossen in Utrecht. In de bijeenkomst is een oproep gedaan voor een gereedschapskist voor ambtenaren die met deze nieuwe vormen van landbouw te maken krijgen. Hierin speelt informatievoorziening een essentiële rol. De provincie zal samen met de NMU het voortouw nemen om dit te realiseren.

Aanvullende informatie die uit de bijeenkomst naar voren kwam:

- *De kaart van de Groene Contour vindt u [hier](#). Op de kaart dient een kaart laag toegevoegd te worden. De Groene Contour vindt u onder Natuur > Natuurbeleid > NNN > groene contour.*
- *Bij vergunningverlening voor agroforestry of voedselbossen kunnen archeologische randvoorwaarden een rol spelen, hierbij is kennis over de worteldiepte van bomen belangrijk. Informatie over het wortelen van verschillende soorten planten en bomen vindt u [hier](#).*
- *Meer informatie over het planten van exoten vindt u [hier](#).*

Heeft u de bijeenkomst gemist of wilt u hem nog eens terug zien? **Dat kan hier.**

Op de hoogte blijven van onze activiteiten op het gebied van voedselbossen en agroforestry? Schrijf u dan in als lid van het netwerk via **het formulier onderaan de pagina op onze website!**
